

این نوستالژی چیست؟

دکتر علی عین علیلو | واژه نوستالژی را می توان یک احساس تلخ و شیرین به اشیا و موقعیت های گذشته تعریف کرد. معنی دیگر این واژه، دلتنگی شدید برای زادگاه است. واژه نوستالژی از دو کلمه یونانی nosta به معنی بازگشت به خانه و alyia به معنی درد است. این واژه در ۱۶۸۸ در یک مقاله مطرح شد و شرح حال دانشجویان یا سربازانی که از وطن خود دور می ماندند، در این مقال مورد بررسی قرار گرفت؛ گرچه نوستالژی در ابتدا یک اصطلاح پزشکی بود ولی به زودی به حیطه فلسفه و ادبیات تاملی، راه پیدا کرد و در

همیشه وقتی عکس های جدید تمام می شود، چهره ها رو به عکس های قدیمی و آرشیبوی خود می آورند. با این بهانه که نوستالژی یک خاطره انگیز است!

ما ایرانی ها نوستالژی باز هستیم

دکتر حامد محمدی کنگرانی | در فرهنگ ما خصوصیات شخصیتی بعضی از مردم این است که به اتفاق هایی که در گذشته افتاده، بیشتر اهمیت می دهند و یادیدن مسایل جدید، یاد و خاطره اتفاق های قدیم برایشان تداعی می شود.

باور یا پژوهش خاصی وجود ندارد ولی براساس باوری عمومی، ایرانی ها اصطلاحاً مردمان نوستالژی بازی هستند؛ یعنی به یادگارهای گذشته شان زیاد بها می دهند و به یاد آنها می افتند. این فرهنگ، با فرهنگ خیلی از کشورها مثل ژاپن، تفاوت زیادی دارد. مردم ژاپن هم فرهنگ گذشته خود را حفظ کرده اند و در زندگی روزمره شان، از آن استفاده می کنند و چیزهای مدرن و سنتی را در کنار هم دارند ولی نوستالژی باز نیستند. آنها فقط از تجربه های گذشته در زندگی روزمره شان استفاده می کنند ولی ما ایرانی ها معمولاً با یک حالت افسوس و حسرت به گذشته نگاه می کنیم و به همین دلیل احساس غم گذشته یا نوستالژی به ما دست می دهد.

مدتی پیش، پژوهشی در لیگ برتر فوتبال انگلستان انجام شد و از مردم در مورد مربیان فعلی و مربیان فصل قبل تیم محبوبشان نظرخواهی کردند. نکته جالب این بود که آنها حتی اگر مربی جدید نتایج بهتری نسبت به مربی قبل گرفته بود، مربی قبلی را بهتر می دانستند و با حسرت و آه در مورد او می گفتند. به نظر می رسد در مردم ما هم این احساس دیده می شود و به همین دلیل است که عبارت هایی مانند «کیاب کوبیده هم کیاب کوبیده های قدیم»، «کوچه، فقط کوچه های قدیم» «فقط لوازم برقی قدیمی خوبه» و جمله هایی که حسرت نسبت به گذشته را نشان می دهد، زیاد می شنویم. این زنده شدن حس نوستالژی در مورد برنامه های تلویزیونی هم دیده می شود.

در کشور ما امروز سریال های خیلی بهتری نسبت به

ادبیات نوستالژی معنی جالبی به خود گرفت: «احساسات رمانتیک و غم دیر متولد شدن»، اما قصد اصلی از تعریف نوستالژی، بیان آن در شعر معاصر است؛ البته گاهی حس نوستالژی جنبه عرفانی پیدا می کند و باید گفت که عرفان تماماً نوستالژی است. برای نمونه می توان به غم غربت، جدایی اصل که همان نستان نامیده می شود و روح السیر در میان سخن دنیا، تنگنای جسم، کبوتری مانده در قفس بازی در خانه پیرزن اشاره کرد که همه نمادهای نوستالژی شعر عرفانی هستند. در شعر معاصر ایران، اندیشه های

می کنیم تا اشتباهاتمان را فراموش کنیم.

اوشین، زنده کننده خاطرات زمان پخش

قبل از اینکه سریال «سال های دور از خانه» برای دومین بار پخش شود، برای توصیف هر سریال دم دستی و بی محتوا، آن را به اوشین مثال می زدند و این سریال به یاد ما می آمد و می گفتند مثل اوشین الکی کشش می دهند یا گریه و زاری راه می اندازند یا طرف مثل اوشین در بدبختی زندگی می کند ولی الان که دارد پخش می شود، از آن استفاده شده و علت عمده آن، یادآوری خاطره های زمان پخش این سریال است. نوستالژی، یادآوری خاطره های گذشته همراه چیزی است، نه دقیقاً همان چیز. یک چیزهایی اطراف آن است که زنده کننده حال و هوای آن دوره هاست. خیلی از ما یاد دهه ۶۰ می افتیم که بچه بودیم، خاطره هایش و مثلاً اینکه مادر و پدرمان جوان بودند. برای خود من نوستالژی عمر و طبیعت خیلی مهم است. این سریال ما را یاد طبیعت بکر آن زمان، جوانیمان و خاطره های خوب دوران کودکی و آزادیمان می اندازد؛ و گر نه خود سریال و نوستالژی آن، ارزش خاصی ندارد. ارزش هنری سریال سال های دور از خانه هم اصلاً مطرح نیست و در واقع اصلاً سریال ارزشمندی نیست؛ در یک دوره زمانی خاصی ساخته شده و تاثیرگذار بوده ولی در حال حاضر خیلی سریال بهتر از آن داریم ولی خاطره هایی که با آن واز زمان پخش آن داریم، باعث ایجاد حس نوستالژی می شود.

در نوستالژی غرق نشویم

نوستالژی باز بودن بیش از حد، باعث می شود فرد مدام احساس افتخار و حسرت نسبت به گذشته و احساس ناخوشایند به زمان و زندگی حال داشته باشد و از زندگی زمان حال غفلت کند. در واقع نکته مهم نوستالژی باز بودن، همین است؛ اگر نوستالژی فقط باعث شود فرد یاد و خاطره گذشته ها را که ممکن است خیلی هم خوب نباشد زنده کند، گاهی از آنها درس عبرت بگیرد و به یاد آنها باشد، بد نیست ولی

اخوان نمی توان در یک جا قرار داد. شاعری از مرگ عشق غمگین است و آن دیگری از کوچ صداقت:

نقایم کو؟/ اینجا همه نقابی بر چهره دارند می خواهم هر رنگ جماعت ششم/ اینجا صداقت تاوان دارد

نقایم کو/ اینجا بوی یکرنگی نیست نقایم کو.

اما نمونه ای از نوستالژی عشق:

چه ساده دل داده بودم / باورم شد که امانم دادی / درد دل کردم / گویی فرشته نجاتم بودی.

مهران مدیری و بازیگران «برواز ۵۷» در یک عکس قدیمی

اگر بخواهد در نوستالژی غرق شود، دقیقاً آنچه در کشور ما زیاد اتفاق می افتد، پناهگاهی است برای فرار از زندگی روزمره، تکرار و اتفاق هایی که در آن وجود دارد. خیلی ها با این کار از اشتباهاتی که انجام می دهند و از مسئولیت فرار می کنند، به نوستالژی و گذشته و خاطرات آن پناه می برند و مدام می گویند: «گر زمان گذشته بود، من فلان کار را می کردم، افسوس که آن دوره گذشته!» ولی اینجا همه توجیه است. یکی دیگر از ایرادهای نوستالژی این است که گاهی ما خاطرات گذشته را به طور انتخابی یا خوب هایش را پیدا می کنیم یا اینکه به اتفاق های بد هم خوب نگاه می کنیم مثلاً اوشین در دوران جنگ و موشک باران پخش شد ولی الان احساس خوبی از تماشای آن داریم و یادمان نمی آید گاهی چقدر هنگام تماشای آن استرس داشتیم. نوستالژی فرد را از مسئولیت پذیری زندگی روزمره دور و غرق در گذشته می کند.

زمان حال را نکوبیم

نوستالژی باز بودن بیش از حد، بسیار مضر است و انسان را مدام به فکر و خیال می برد. ما قصد نفی یا تایید احساسات نوستالژیک را نداریم ولی از نظر روانشناختی، جایگاه خاصی ندارد و در قسمت حافظه قرار می گیرد. ما خاطره ها را که در حافظه مان مانده، جلوی چشمانمان زنده می کنیم و گاهی آنها را بهتر از آنچه در واقعیت بوده اند پیش چشم می آوریم و آه و حسرت می خوریم و زمان حال را با گذشته مقایسه می کنیم و از گذشته و یادآوری اتفاق هایش لذت می بریم ولی ایسن کار اگر از حد بگذرد، اصلاً درست نیست و حتی خطرناک است. نباید زمان حال را بکوبیم و کوچک کنیم و گذشته که خیلی وقت ها خوب هم نیست، به نظرمان خوشایند بیاید. باز هم تاکید می کنم که از نظر من نوستالژی فقط برای عمر (پدر و مادر و جوانی...) و طبیعت منطقی است.

✽ **روانپزشک و عضو کمیته رسانه و آموزش انجمن روانپزشکی ایران**

دایی، هاشمیان و مهدوی کیا

بهنوش بختیاری با گذاشتن این عکس در اینستاگرامش یادی از قدیم ها کرد!

عکس قدیمی فاطمه معتمد آریا و مهدی پاکدل ۱

عکس قدیمی از اینستاگرام علیزاده (سعید معروف- عبدالرضا علیزاده- وحید سعید عباسی)